Actieblad

DECEMBER 1988
99STE JAARGANG, NR. 4

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

De Vereniging tegen de Kwakzalverij nodigt U uit voor een bijeenkomst op
ZATERDAG 18 FEBRUARI te 10.30 UUR V.M.
in het Pathologisch Instituut van het Academisch Ziekenhuis van de Vrije Universiteit, De Boelelaan 1117, Amsterdam-Buitenveldert.

Voor ons spreekt dan de heer GERRIT VAN VEGCHEL over

Medici en Kwakzalvers

een sociologische beschouwing over professionalisering en niet-orthodoxe geneeswijzen in Nederland in de 19e en 20ste eeuw. Voor deze doctoraalscriptie (cum laude!) deed de heer Van Vegchel o.a. een onderzoek in de archieven van onze vereniging.
Het ziekenhuis van de Vrije Universiteit bij de Amstelveense weg is met openbaar vervoer te bereiken met buslijnen 173 (van het Amstelstation), 23 (station Amsterdam-Zuid) en 64 (stations Sloterdijk en Amsterdam-Lelylaan). Van het Centraal Stations stadsbus 65, gele bussen 170, 171 en 172.

ALTERNATIEVEN DEDEN HUN ZEGJE OP KNMG-CONGRES

Op 6, 7 en 8 oktober 1988 vond in het Haarlemse congresgebouw het jaarlijkse ledencongres plaats van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst. Het onderwerp van het congres was dit jaar preventie. Er werd aandacht besteed aan de preventie van hart- en vaatziekten en van ouderdomsziekten, van mogelijkheden tot preventie in de bedrijfsgeneeskunde, aan de preventie van iatrogene aandoeningen en aan de schadelijke gevolgen van milieu-vervuiling alsmede aan de problemen bij gezinsconflicten.

Onder het motto "Alternatieven in de preventie" kregen op de laatste ochtend van het congres drie sprekers uit het alternatieve circuit per persoon 20 minuten on hun zegje te doen, waarna de discussie werd gevoerd onder voorzitterschap van dr. H.S. Verbrugh. Deze laatste vermeldde in zijn inleidende woorden dat de alternatieve geneeskunde binnen de Nederlandse artsenorganisatie lange tijd stiefmoederlijk werd behandeld maar dat tijdens het Zwolse KNMG-congres in 1975 de grote doorbraak was ontstaan en dat homeopathie, antroposofische geneeskunde en acupunctuur sindsdien binnen de KNMG een soort erkende stroming zouden zijn.

Mazelen ... en verder

De eerste spreker was *B.C. Witsenburg*, antroposofisch huisarts te Haarlem, die sprak over "Kinderziekten als preventie voor ziekten in de oudedag". De verwachtingen van het auditorium waren hoog gespannen. Immers de mazelen-epidemie van januari 1988, waarbij relatief veel antroposofische kinderen werden getroffen had tot een forse discussie geleid o.a. in NRC Handelsblad. De antroposofie werd daar bijvoorbeeld geschilderd als *neo-obscurantistisch escapisme*, terwijl de arts F. Wafelbakker van de Geneeskundige Hoofdinspectie van de Volksgezondheid zei het achterwege laten van mazelen-vaccinatie eigenlijk een vorm van kindermishandeling te vinden, namelijk in de zin van verwaarlozing. Verbrugh verdedigde toen het achterwege laten van vaccinaties met een onnavolgbaar betoog over de faciliterende werking van kinderziekten bij het incarneren van de wezenskern van het kind in zijn biologische lichamelijkheid.

Koude en warme ziekten

De verwachting dat ook Witsenburg handig gebruik zou maken van de in ons land grondwettelijk geregelde godsdienstvrijheid en het medisch publiek vanaf een kansel zou trakteren op een dergelijk cryptoreligieus vertoog kwam echter niet uit. Hij begon met de mededeling dat ziekten in zijn visie konden worden ingedeeld in zogenaamde koude en warme ziekten. De eerste groep wordt voornamelijk gevormd door kanker en hart- en vaatziekten. De warme ziekten zijn de infectieziekten, vooral die welke met koorts gepaard gaan. Het doormaken en overwinnen van deze warme ziekten zal een positief effect hebben op de gezondheid en het immuniteitssysteem op latere leeftijd. De literatuurgegevens die deze hypothese moesten ondersteunen waren op één uitzondering na afkomstig van Duitse literatuur uit de jaren dertig!

Pleidooi voor het "sapvasten"

Tweede spreker was *R. Linschoten*, natuurarts te

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-4187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.N.M. Renckens, Hoorn
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: H.A.M. Voorbij, Amsterdam
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
D. Uitterdijk, Medemblik
mr. Th. Douma, Haarlem
Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Amsterdam.
De **contributie** bedraagt thans *f* 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen *f* 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

Utrecht (vroeger actief op het terrein van de seksuologie); zijn onderwerp luidde "De waarde van voeding voor het gezond blijven". In zijn inleidende woorden benadrukte de spreker zijn arts-zijn en respect voor de wetenschappelijke geneeskunde. Hij spreekt niet graag over alternatieve geneeskunde, maar liever over complementaire of additieve geneeskunde. Hij betoonde zich een warm voorstander van reinigingskuren en vasten. Vooral het zogenaamde "sapvasten" werd door hem aanbevolen: 's morgens sinaasappelsap, 's middags wortelsap, 's avonds groentebouillon. Na enkele dagen voelt men zich fantastisch. Ook volgde er een lyrische beschrijving over de "goede drol", die het gevolg is van het lactovegetarisch dieet. Hij plakt niet, komt moeiteloos naar buiten en zinkt in water. Deze mededelingen leidden tot enige hilariteit in de zaal.

Als laatste kwam mevrouw *E.S.M. de Lange-de Klerk*, homeopatisch arts te Amstelveen, aan het woord over "Homeopathische geneesmiddelen ter preventie van bovenste luchtweginfectie?". Zij vertelde over een thans nog lopend onderzoek van het AZVU waarin zij kinderen met recidiverende luchtweginfecties zowel preventief ("constitutiemiddelen") als curatief behandelt. Het onderzoek wordt behalve door spreekster mede uitgevoerd door Feenstra, hoogleraar KNO aan de VU, en door dr. P. Bezemer, statisticus. Het onderzoek ziet er methodologisch goed uit, maar de resultaten zijn niet voor *1990* te verwachten.

Is AIDS warm of koud?

In de discussie kwam Witsenburg wat in de problemen toen hem gevraagd werd of de infectieziekte AIDS ook een warme ziekte was. Naar aanleiding van zijn opvatting dat vaccinatie tegen bof, mazelen en kinkhoest af te raden is, werd hem de vraag voorgelegd of hij dit advies ook in de tropen zou durven geven waar bijvoorbeeld mazelen bij kinderen tot hoge sterftecijfers leidt. Volgens Witsenburg, zelf oud-tropenarts, hoeft bij goede behandeling "slechts" 4% van de mazelenpatiëntjes in de tropen te overlijden. Dit percentage achtte hij niet hoog en eigenlijk wel aanvaardbaar.

Linschoten werd vrij hardhandig gecorrigeerd door een uitstekend geïnformeerde medewerkster van het Voorlichtingsbureau voor de Voeding. Zij wees hem op de inmiddels gepubliceerde methodologische kritiek op door Linschoten kritiekloos geciteerde onderzoekingen over de gunstige invloed van vitamine C suppletie op schoolprestaties (uit Engeland) en op de waarde van gezonde voeding bij het terugdringen van agressief gedrag op Amerikaanse tuchtscholen. In zijn reactie op deze kritiek kwam Linschoten niet verder dan op te merken dat hij de Amerikaanse onderzoeker Schoenthaler over dit laatste onderzoek had horen spreken en dat hij daarvan zeer "onder de indruk" was geweest. Volgende vraag graag.

De sfeer tijdens de sessie bleef uiteraard beleefd, maar in de zaal overheerste naast verwondering toch vooral het gevoel dat het niveau van de bijdragen van een geheel ander gehalte was dan op de andere dagen, waar coryfeëen als De Wied, Dunning, Lucas Reijnders en Arntzenius het woord voerden. De alternatieve geneeskunde, erkend binnen de KNMG: dat wel, maar waarom ze eigenlijk zo serieus genomen wordt dat blijft ons intussen volstrekt onduidelijk. Er zal weinig aan verloren gaan als de KNMG in zijn volgend jaarcongres haar leden de pseudowetenschappelijke bijdragen der alternatieven zal besparen.

MAGNETOTHERAPIE IN SOWJET-UNIE

De grootste fabriek voor medische apparatuur in de Sowjet-Unie gaat zich toeleggen op apparaten voor magnetotherapie, zo lezen wij in de rubriek Medisch Nieuws van het blad Nederland-USSR. Men fabriceert er apparaten tegen kwalen als hoge bloeddruk, hersen- en huidafwijkingen, onregelmatigheden in de bloedsomloop, glaucoom, oedeem. Ook wordt de magnetotherapie gebruikt bij pijnbestrijding. De apparatuur bestaat uit magneten met ingewikkelde computertjes, ingebouwd in o.a. plastic oorknoppen en sandalen van rubber.

De ginseng wordt door een sowchoz in het Primorydistrict verbouwd voor de farmaceutische industrie. Hoewel de wortel zeer traag groeit slaagde men er op de bedoelde sowchoz in de ginseng in zeven jaar op te kweken.

Onlangs opende in Moskou een homeopatisch ziekenhuis zijn deuren. Aldus ook Nederland-USSR. Het medische centrum moet zichzelf bedruipen. Per dag betaalt de patiënt tussen de 9 en 12 roebel. De dieetmaaltijden kosten $2\frac{1}{2}$ roebel. De patiënten worden o.a. behandeld met inhalatie-apparatuur, massage, acupunctuur en lasertherapie. Al hebben homeopatische kuren de voorkeur, toch zijn er ook operatiekamers in het ziekenhuis.

LEES EVEN MEE MET ...
DRS. A.L. TERNEE

De wetenschap der cosmetologie

"Paul Musarella (31) is betrekkelijk jong, maar zijn lijst van officiële erkenningen is indrukwekkend".

U past ter voorbereiding de ozontherapie toe. In Nederland staat men hier nogal sceptisch tegenover en er zijn maar weinig artsen die er mee werken.

"Ozon is de meest pure vorm van zuurstof; de ozontherapie is een typisch Duitse techniek. Ongeveer 5000-7000 artsen in Duitsland, Oostenrijk en het Duitssprekende deel van Zwitserland werken ermee. Maar ook in Frankrijk wordt deze therapie vooral de laatste jaren steeds vaker toegepast. Zeker is dat ozon werkt als een anti-oxydant. Overigens wordt ook in dit verband een vitamine-E tablet en selenium geadviseerd. Injecties met ozon bewerkstelligen een betere celstofwisseling".

Interview met dr. P. Musarella, plastisch chirurg, in Harpers Bazar maart/april 1988, p. 118.

Vitaliteit

Nieuws uit de laboratoria van Marbert. Daar is de Vital Skinlijn ontwikkeld met zeven gezichtsverzorgingsprodukten. De flesjes en potjes beloven een verhoogde zuurstofopname van de huid zodat de normale veroudering binnen de perken wordt gehouden.

De dorstige huid.

In de Lancaster-laboratoria zijn de nieuwste cosmetologische ontwikkelingen verwerkt in een verzorgingsserie die Personal Moisture Plan of kortweg PMP heet.

De geteisterde huid.

In de Gooise Laboratoria van drs. Hans Schreuder is een crème ontwikkeld die behalve tegen (zwangerschaps)striemen, ook goed te gebruiken is als gezichtscrème.

Beauty Journaal. Harpers Bazar, zomer 1987, p. 33.

Tests prove it: Medicine in Vogue

"The adds and columns of Vogue announce the virtues of ATP, hyaluronic acid, triple-helical collagen, urocanic acid, and mucopoly-saccharides-words that in my youth could not be whispered to beautiful women without inducing instant narcolepsy".

Gerald Weissmann, M.D., "They all laughed at Christopher Columbus. Tales of Medicine and the Art of Discovery". 1987. Uitg. Timesbooks.

"In de V.S. begint de overheid zich steeds meer tegen dit soort misleiding te verzetten. Het adverteren met beweringen over cosmetica is daar aan steeds strengere bepalingen onderhevig. In Nederland is dat nog niet het geval. Iemand die zich daaraan stoot is de biochemicus dr. Lucas Reijnders. Samen met journalist Wouter Klootwijk schreef hij het boekje "Mooi", dit jaar uitgegeven door Van Gennep. "Zelden heb ik zo gelachen als tijdens de voorbereidingen van dat boekje" zegt hij. "Ik heb hard gezocht en een enorme stapel literatuur doorgeworsteld maar ik heb geen enkel deugdelijk bewijs voor de werking van de anti-rimpelcrèmes kunnen vinden".

Remedies tegen Rimpelvrees. Felix Eijgenraam en Corine Kool. NRC Handelsblad 28 mei 1988.

Mammoform.

Tegen een prijs van *f* 9,30 per 100 dragees zouden dames zich met dit preparaat den boezem kunnen ontwikkelen. Het zou bestaan uit allerlei gedroogde organen. Het onderzoek geschiedde door middel van allerlei dierproeven, waarbij kwam vast te staan dat het gehalte aan menformon, afkomstig van het zoogenaamd ovariumpoeder, te verwaarlozen is. Het eindonderzoek op de tepelgroei gaf aanleiding aan te nemen dat Mammoform zeker niet de aangegeven invloed op de menschelijke mamma kon bezitten.

S.E. de Jongh jr. (Pharmocother. Lab. A'dam). Maandblad tegen de Kwakzalverij. 1935, no. 3.

DE GINSENG IN SEOEL

Koreanen schrijven aan de ginseng-wortel bijzondere eigenschappen toe. Er wordt thee van getrokken en er worden medicijnen van vervaardigd. Tijdens de Olympische Spelen in Seoel hebben ook Amerikaanse atleten gebruik gemaakt van de ginseng wortel, waarvan nog altijd niet exact bekend is welke werking de stof heeft. Ook de Britse atleet Linford Christie bleek tot de gebruikers van de ginseng-wortel te behoren. Hij gebruikte al jaren een aftreksel van de wortel. Dat is hem lelijk opgebroken tijdens de Spelen. Want bij de doping-controle werd in zijn urine pseudo-efedrine aangetroffen. De medische commissie van het Internationaal Olypisch Comité heeft hem echter vrijgesproken. Hij kreeg, aldus Alexandre de Mérode, voorzitter van deze commissie het voordeel van de twijfel. Er bleek tijdens de zitting van het comité een gebrek aan medische kennis over de werking van de ginseng in het menselijk lichaam. Een extra moeilijkheid leverde nog het feit dat Linford Christie een ander soort ginseng gebruikte namelijk een "bewerkte" Chinese variëteit.

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

"TOON MIJ UW IRIS EN IK ZAL ZEGGEN WAT GIJ MANKEERT"

In ons Actieblad van september vertelden wij over de Heerenveense drek-"apotheek" van de genezerik Jelle Veeman. Deze Veeman heeft een boek het licht doen zien Auralogie met een heel stel walgelijke recepten, die ons aanleiding gaven te herinneren aan de "drek-apotheken" rondom de eeuwwisseling. De inleiding tot deze "auralogie" van Veeman werd geschreven door de arts Dick Nicolai. En warempel, nauwelijks was ons Actieblad van de pers of daar komen we Nicolai wéér tegen en wel met portret en al in dat waardige dagblad, de Leeuwarder Courant.

Wat doet Nicolai daar? Hij noemt zich arts-iris-scopist en hij geeft zijn mening over een onderzoek naar de diagnostische waarde van de iriskijkerij. Onder leiding van prof. dr. P. Knipscheer van de vakgroep Epidemiologie van de Rijksuniversiteit Limburg werd dat onderzoek gedaan. Kleurendia's van het rechteroog van 39 patiënten met een ontstoken galblaas en overeenkomstige foto's van 39 controle-personen zonder die ziekte werden blind aangeboden aan vijf bekende irisscopisten. Van de 39 patiënten met galblaasontsteking hadden de irisscopisten het slechts bij 55 pct. goed. Bij de 39 controlepersonen hadden zij het in 48 pct. van de gevallen bij het goede eind. Van twintig personen werd ten onrechte beweerd dat ze het aan de galblaas hadden... "Eerlijk gezegd hadden ze dus net zo goed een munt kunnen opgooien als de dia's bestuderen", zo oordeelde prof. Knipscheer.

In de ogen van Dick Nicolai

Dick Nicolai meent dat de controlepersonen bij wie de irisscopisten een galblaasziekte in de iris van het oog zouden hebben waargenomen — ten onrechte — toch mensen zijn die vatbaar zijn voor galproblemen. "In onze ogen zijn dat gallijders".

Voor de Vereniging tegen de Kwakzalverij was het onderzoek van prof. Knipscheer overbodig. "Ik vraag me af hoe lang deze twijfelachtige theorieën op universitair niveau onderzocht moeten worden". Aldus voorzitter C.N.M. Renckens tot wie de redactie van de Leeuwarder Courant zich had gewend. De heer Renckens vervolgde:

"We weten zo langzamerhand de uitkomsten wel. Ik vind het te veel eer dat een onderzoeker met een hoog salaris en een eigen vakgroep op kosten van de gemeenschap serieus gaat kijken hoe het met de irisscopie gesteld is. Wij als vereniging hadden deze uitkomsten ook kunnen voorspellen. Knipschild zou zich met belangrijker zaken bezig moeten houden". Aldus de heer Renckens.

Hij vond ook een onderzoek naar de paranormale impressies van paragnosten waarop binnenkort de psycholoog H. Boerenkamp te Utrecht promoveert overbodig. Het proefschrift bevestigt immers wat wij al heel lang roepen: namelijk dat paranormale verschijnselen waarschijnlijk niet bestaan. Paranormaal genezen is een verwerpelijke zaak.

Ervaringsbagage - die doet het'm

Boerenkamp heeft vijf jaar lang bijna 10.000 uitspraken van paragnosten bestudeerd. Hij concludeerde dat 99 pct. van die uitspraken niet op paranormale gaven berust. Hij vindt dat mensen die naar een paranormale genezer gaan moeten beseffen dat ieder mens zoveel "ervaringsbagage" met zich meedraagt dat het geen wonder is dat iemand bij het verhaal van een ander — de patiënt bijvoorbeeld — een associatie heeft die bij die ander in goede aarde valt.

Met dit alles nog niet tevreden richtte de Leeuwarder Courant zich tot Batjah van Steen, die in haar boerderij te Tijnje een praktijk heeft als paranormaal genezer. Daarvoor was ze jarenlang werkzaam op het Instituut voor Parapsychologie te Utrecht, waaraan namen verbonden zijn als die van D.J. Bosga (parapsycholoog) en nu wijlen prof. H. van Praag (parapsycholoog en psychotherapeut) — en dat alles in het voetspoor van prof. Tenhaeff.

Uitspraak van Batjah van Steen; "De wetenschap wil alles bewijzen en dat irriteert me".

ONDER DE RUITENWISSER

Onder de ruitenwisser van zijn auto vond onze secretaris de aankondiging dat hij nu verantwoord kan afvallen onder medische begeleiding. In café-restaurant Lommerrijk in Rotterdam — Hillegersberg deed dr. A.J.G. Swaak dat op 17 november uit de doeken. Het ging om de Swaaktherapie. Een dieetkuur, eetlustafremming en afbreken van vetreserves —daar gaat het om. De hulpmiddel bestaan uit allopathische en homeopathische preparaten, een nieuw ontwikkeld voedingssupplement en injecties. De medische begeleiding (Swaak is arts) heet mede bepalend te zijn voor het resultaat van deze holistische benaderingswijze. De Swaaktherapie duurt zeven weken.

ETEN VAN TWEE WALLEN — In het arrondissement Middelburg worden nog van tijd tot tijd kwakzalvers vervolgd. Zeeuws-Vlaanderen is nogal in trek bij deze heren omdat men daar ook gemakkelijk Belgische klanten kan ontvangen. Zo bleek een Belgische kwakzalver, die onlangs terecht stond, in drie maanden tijd een omzet te hebben bereikt van 100.000 gulden, plus nog eens 40.000 gulden in Belgische franks. Het "grensoverschrijdend patiëntenverkeer" legde hem bepaald geen windeieren. En of de Nederlandse justitie hem afschrikt?

INCA-THEE — In Leeuwarden is voor 100.000 gulden aan z.g. Inca-thee in beslag genomen. Ene J. ter V. voerde deze z.g. geneeskrachtige thee in uit Brazilië. Hij verkocht het spul, dat reuma en bepaalde soorten kanker zou genezen voor *f* 25 per pakje.

BRITS RAPPORT WINDT ER GEEN DOEKJES OM

"Alternative therapy": Engelse pendant van Rapport-Muntendam

Op instigatie van prins Charles, die van 1982-1983 voorzitter was van de British Medical Association (de Engelse KNMG), en mede als reactie op een enquête uit 1983 onder huisartsen in opleiding stelde de BMA een "working party" in om een rapport uit te brengen over de waarde van alternatieve therapieën. Prins Charles had gesteld dat "Today's unorthodoxy is probably going to be tomorrow's convention". De enquête onder de aanstaande huisartsen onthulde dat ongeveer 80% zich in de een of andere alternatieve methode wenst te verdiepen terwijl ruim 20% al een alternatieve therapie toepaste.
(Met de orthodoxie van de Nederlandse huisartsen lijkt het overigens niet veel beter gesteld. In Huisarts en Wetenschap (1988, nr. 31) werden hieromtrent ons inziens schokkende cijfers onthuld uit een schriftelijke enquête onder 360 huisartsen, onvermijdelijk weer gefinancieerd door het Ministerie van WVC. Bijna de helft van de huisartsen past al of niet incidenteel één of meer alternatieve geneeswijzen toe!).

De working party heeft in 1986 zijn rapport uitgebracht en heeft een handzaam en uiterst nuttig boekje geproduceerd. Het is uitgegeven door de BMA en zou verplichte stof moeten zijn voor medische studenten. Ook voor doorgewinterde sceptici valt er echter zeker nog wat te genieten.

Krachtige taal

In het eerste gedeelte wordt de "background" van de orthodoxe geneeskunde beschreven: een compact en volledig verhaal over de geschiedenis van de geneeskunde vanaf Egypte, China tot heden, een beschrijving van het "Process of diagnosis", de ontwikkeling van behandelstrategieën en een introductie in methodologie en medische statistiek.

Het tweede deel behandelt een groot aantal alternatieve behandelmethoden stuk voor stuk en vermeldt wat er aan wetenschappelijk onderzoek over deze methoden bekend is. Dit is veelal weinig en, dit in tegenstelling tot het Rapport-Muntendam, conclusies in krachtige bewoordigen worden niet geschuwd. Over de homeopathie bijvoorbeeld (pag. 20) wordt gesproken als over "*the nonsense of like-cures-like*". Over acupunctuur worden literatuurgegevens vermeld waaruit blijkt dat thans in China nog slechts bij 1 à 2% van de operaties acupunctuur-verdoving wordt toegepast. Het derde gedeelte geeft algemene conclusies over geneeskunde als wetenschappelijke discipline, over dubbelblind opgezette proeven en over het nut van "time, touch and compassion" in de geneeskunde.

Tenslotte bevat het boekje enkele bijlagen waarin o.a. de aanbevelingen van het Rapport Muntendam worden vermeld. Ook de waarde van F.S.A.M. van Dam's minderheidsrapport is door de Engelsen terecht ingezien en zijn kritische verhaal is eveneens integraal opgenomen. Daarnaast werd ook een kritisch commentaar op Muntendam van prof. Zwaveling uit het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde overgenomen.

Alles bijeengenomen een zeer aanbevelenswaardig werkje.

Alternative therapy. Report of the board of science and education. 164 pagina's. Uitgeverij BMA, Prijs: f 15,-

TANTRISCHE TECHNIEKEN

Lama Gangchen Rinpochee was in Utrecht. Onder de kopje Tibetaanse Lama-genezer werd zijn komst aangekondigd in het huis-aan-huisblad Groot-Utrecht. Hij hield in een lokaal aan de Oudegracht een lezing over genezen in deze tijd en in deze eeuw. In het Engels. Gangchen Rinpochee ontsnapte in 1963 uit Tibet. Hij woont thans in Milaan. Hij is geen arts maar healer oftewel genezer. Hij gebruikt traditionele Tibetaanse geneesmethoden en kruiden maar hij maakt ook gebruik van speciale Tantrische technieken om de "diepere en vaak verliggende oorzaken" van ziekten op te sporen.

Tantra is een nogal veel omvattende benaming voor Indische geschriften met toverformules, heilige tekens e.d. — in het kort geschriften van magisch-mystieke inhoud. Onze Tibetaanse lama-healer weet er weg mee.

MODIEUS PASTORAAT

Het Amsterdams Studentenpastoraat organiseert bijeenkomsten in VE 90, Van Eeghenstraat 90. Bij de aankondigingen daarvan viel ons oog op een serie van tweemaal drie bijeenkomsten over "New Age spirituality". En daarover: New Age is een parapluterm, die veel dekt van gezond voedsel en natuurlijke geneeswijzen, ontdekken van de energieën en bewustzijnsveranderingen. "In de "Nieuwe Tijd", de New Age, "zal ons begrip van de werkelijkheid" zo heet het "holistisch zijn". Omdat de Westerse beschaving "vanaf de Grieken" analytisch is en de binding met het geheel heeft doorgesneden, veronderstelt de "Nieuwe Tijd" een ander mens. In een serie van zes avonden gaat men naar hem op zoek.

PIJN IN DE RUG — De homeopathische arts J. Nauta, die wel eens het een of ander over de radio ten beste geeft raadt voor pijn in de rug gemalen riet aan. Riet immers, zo is zijn redenering, buigt maar breekt niet.

"BEGIN ER NIET AAN!" — DE LIJDENSWEG VAN EEN MULTIPLE SCLEROSE-PATIENT BIJ DE ALTERNATIEVEN

Een lijdster aan multiple sclerose: "'t Gekste heb ik gedaan en nooit heb ik enige resultaat gehad bij al die alternatieven, knijpers en voelers. Acupunctuur heb ik geprobeerd — helemaal geen resultaat. Ik hoorde mooie woorden van een "aura om het hoofd", is werd gemasseerd, week-in, week-uit... 't Gaf niks".

Deze bekentenis deed onlangs mevrouw Berlijn in een radio-uitzending van de Radio Volks Universiteit op Radio 5. Zij vertelde dat zij door haar huisarts niet was weerhouden om naar een alternatieve genezer te gaan, maar dat het geen resultaat heeft — "dan krijg ik weer een inzinking".

De heer I.A. van de Graaff, secretaris van de Vereniging tegen de Kwakzalverij kreeg de gelegenheid om het doel van de Vereniging toe te lichten. Hij wees op de snelle vooruitgang van de geneeskunde, die hoog gespannen verwachtingen werkt. Met de alternatieven echter keert men terug naar de middeleeuwen. Twee categorieeën wenden zich tot de alternatieven: mensen die ziek zijn maar niet genezen kùnnen worden en mensen die niet veel mankeren en toch iets willen doen.

Praatjes vullen geen gaatjes

Een psycholoog, Kramer genaamd, wees op de aantrekkingskracht van de magie. Er schort volgens hem wat aan de reguliere geneeskunst. De mensen hebben aandacht nodig en vinden dat niet bij de reguliere geneeskunde. Volgens Kramer is de medische wereld in Nederland wat overwerkt.

Van de Graaff: Je gaat naar de dokter voor een genezing, niet voor een praatje. In 90 pct. van de ziektegevallen gebeurt er wat wordt verwacht, vervolgde de secretaris van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. In 5 pct. gaat het beter dan verwacht, in 5 pct. slechter. Is die 5 pct. die beter gaat dan verwacht bij een homeopaat dan schrijft men dat toe aan de homeopathie en blijft daarin geloven. Het verloop van ziekten is een zaak van gemiddelden.

Geen koren onder het kaf

De luisteraar kreeg vervolgens te horen dat een zekere Roessink vertelde dat er een club was opgericht van goed-willende genezers. Hij gaf toe dat er veel kaf onder het koren is en gispte het gedoogbeleid van de overheid. "De goed-willenden zijn minder in aantal dan de kwaad-willenden".

— Hoe selecteert U de goedwillenden?

Roessink: in een gesprek — of ze echt behulpzaam willen zijn, of ze een roeping hebben.

De heer Van de Graaff: Er zit geen koren onder het kaf, er valt niets te scheiden. Hij wees op de schifting van geneesmiddelen: die is er wel en die geschiedt op een straffe wijze. Dat wat zijn waarde bewezen heeft haalt de eindstreep. Op alternatieve geneesmiddelen is geen controle.

Vraag van de presentatrice: Kleven er gevaren aan het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde?

— Dat geschiedt door mensen zonder medische kennis en een gevaar is dat de patiënt de behandeling niet krijgt die hij nodig heeft omdat de genezer een prutser is.

Van de Graaff wees er op hoe mensen die zich genomen voelen door een knoeier zich toch telkens weer laten oppeppen met beloften.

Mevrouw Berlijn, de lijdster aan multiple sclerose; "Zo verschrikkelijk bedrogen als ik ben uitgekomen... nachten huilen. En eigenlijk niemand die je er voor waarschuwt. Zo stom van me om er iedere keer weer in te geloven. Dat is het allerergste. Ik zou willen zeggen: begin er niet aan, iedere keer is het een desillusie".

ALTERNATIEF — OM MAAR AAN DE SLAG TE KOMEN

"De Kwakzalverij kreeg de vorige eeuw een kans omdat er veel te weinig artsen waren", aldus de voorziter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, C.N.M. Renckens in een gesprek met het Utrechts Nieuwsblad. "Nu zien we eigenlijk het tegenovergestelde: er is een overschot aan artsen en sommigen van hen proberen, door zich te profileren als afgestudeerde arts die ook met alternatieve methoden werkt, aan de slag te komen of te blijven".

Renckens gaf toe dat er ook artsen zijn die alternatieve methoden toepassen omdat zij er in geloven. "Eigenlijk is het een heel vreemd verschijnsel dat artsen zich met alternatieve geneeskunde bezig houden. Alternatieven en de officiële geneeskunst stonden tot in de jaren zeventig lijnrecht tegenover elkaar. Artsen wilden niets weten van alternatieve geneeswijzen. Nu schrijft meer dan de helft van de huisartsen alternatieve geneesmiddelen voor en verwijst patiënten naar alternatieve hulpverleners, wanneer de patiënten daarom vragen.

Handtekeningen zetten

Renckens zei voorts dat veel huisartsen nog steeds niet in de alternatieve genezers geloven, maar recepten van alternative hulpverleners ondertekenen, omdat het ziekenfonds dit alleen vergoedt wanneer de huisarts ook een handtekening zet. "De huisarts doet dit dan maar om zijn patiënten te behouden", aldus Renckens. Hij zelf is gynaecoloog en krijgt deze verzoeken niet. "Maar wanneer iemand me zoiets zou vragen, zou ik het in geen geval doen".

Aanleiding tot het artikel in het Utrechts Nieuwsblad was het feit dat de Vereniging tegen de Kwakzalverij in september ineens in het nieuws kwam toen ze pleitte voor een hardere en openlijke aanpak van

alternatieve artsen. (Zie het septembernummer van ons Actieblad) In de koppen werd een uitspraak van de voorzitter belicht: "Boertje uit Staphorst minder zorgwekkend dan arts die alternatieve geneeswijze propageert".

WOEDEKOLIEK OVER LEERPIL

Volkskrant-columnist Piet Vroon bekende dezer dagen dat een woedekoliek zijn deel werd bij het lezen van het blad Orthomoleculair. Hij had daar een advertentie in gelezen met de tekst: "De wetenschap bevestigt: leerpil verhoogt IQ met 10 procent". De substantie bleek te bestellen bij "De Leerpil", antwoordnummer 251, 2100 VB Heemstede. De pillen kosten per 50 stuks *f* 28,50. Een koopje voor wie hoger op wil.

De advertentie is gebaseerd op een bericht dat een groep Engelse schoolkinderen na toediening van o.a. vitamines betere resultaten kregen met de non-verbale intelligentie. De proefneming is inmiddels herhaald en hetzelfde Engelse medische tijdschrift vermeldde "een resultaat ter grootte van ongeveer nul komma nul".

CORRESPONDENTIE

MOGEN CHIROPRACTOREN RÖNTGENFOTO'S MAKEN?

Van de voorzitter van de Nederlandse Chiropractoren Associatie R. Blaauw, ontving de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij de volgende brief, gedateerd Apeldoorn, 27 september 1988.

Geachte Heer C.N.M. Renckens,

Op 26 september 1988 heeft het ANP een bericht uitgegeven over een schrijven van uw vereniging aan de vaste kamer commissie voor de volksgezondheid. Uit deze berichtgeving van het ANP heeft de Nederlandse Chiropractoren Associatie begrepen, dat uw vereniging bezwaar maakt tegen het gebruik van röntgenapparatuur door chiropractoren. Tevens werd vermeld dat uw vereniging de specialistische deskundigheid van chiropractoren t.a.v. de beoordeling van röntgenfoto's en de kennis over stralingsgevaar sterk in twijfel trekt.

Met nadruk dient te worden gesteld, dat de chiropractische universitaire opleiding ruimschoots voldoende waarborg biedt voor een veilig en deskundig gebruik van röntgenapparatuur. De door de N.C.A. erkende chiropractische universiteiten zijn in het buitenland gevestigd.

Kennelijk is uw oordeel gebaseerd op een onjuiste informatiebron. Volledigheidshalve wil ik opmerken, dat, ingevolge de kernenergiewet, het gebruik van röntgenapparatuur tot 100 KV door een ieder onbelemmerd mag worden aangewend. Tevens zij opgemerkt, dat de chiropractie al vanaf 1905 gebruik maakt van de röntgendiagnostiek.

Het door U aan het A.N.P. en vaste kamercommissie voor de volksgezondheid gezonden bericht, bevat derhalve misleidende, onware en voor de N.C.A. nodeloos grievende informatie en uit dien hoofde is het verzenden van dit bericht onrechtmatig.

Wij wensen herhaling te voorkomen en verzoeken U uw stellingname te wijzigen in het licht van de gedegen chiropractische opleiding m.b.t. de radiologie en röntgenologie en binnen 14 dagen een rectificatie bericht te verzenden aan de vaste kamercommissie voor volksgezondheid en het ANP.

Gaarne ben ik bereid U nadere toelichting te geven over de chiropractie.

Een copie van deze brief zal worden verzonden naar de vaste kamer commissie voor volksgezondheid en het ANP.

In afwachting op uw antwoord, verblijf ik,

Antwoord van voorzitter Renckens, gedateerd Hoorn, 11 oktober 1988.

(w.g.) R. Blaauw

*

Geachte heer Blaauw,

Uw schrijven d.d. 27-09-1988 werd door ons in goede orde ontvangen. De zaak is door ons aanhangig gemaakt op verzoek van een röntgenoloog die ontdekte dat een Alkmaarse chiropracter bij voorkeur zelf zijn röntgenfoto's maakte terwijl deze in het ziekenhuis aanwezig waren. Hij deed dit naar zijn eigen zeggen om porto- en verzendkosten te besparen. Bovendien bleek deze man geen universitaire opleiding te hebben.

Wij zetten daarom nadrukkelijk vraagtekens bij de deskundigheid van chiropracters waar het de röntgenologie betreft. Deze mening wordt gedeeld door de Inspecteur voor de Volksgezondheid en ook door de overheid die in de voorgenomen B.I.G.-wet chiropracters zal uitsluiten van het gebruik van röntgenapparatuur.

Wij hebben in dit schrijven aan de vaste kamercommissie slechts onze visie willen meedelen en dit mag in het kader van de vrijheid van meningsuiting toch niet als onrechtmatig worden beschouwd. Dat de door ons gegeven argumenten nodeloos grievend zouden zijn daarmee zijn wij het niet eens en dit is zeker ook niet de bedoeling geweest.

Als u ons informatie zou kunnen doen toekomen over de universiteiten waar uw leden hun opleiding ontvangen dan houden wij ons daarvoor zeer aanbevolen.

(w.g.) C.N.M. Renckens

*

De griffier van de vaste commissie voor de Volksgezondheid in de Tweede Kamer, mevr. mr. H.J.M.M. de Gier zond op 18 oktober aan de heer Renckens de volgende ontvangstbevestiging.

Hierbij bericht ik U de goede ontvangst van Uw brief van 19 september 1988, waarvan afschrift is gezonden aan alle leden van de vaste commissie voor de volksgezondheid. Namens deze commissie zeg ik U dank voor de toezending van Uw brief.

De commissie heeft in haar vergadering van 13 oktober 1988 besloten de Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur te verzoeken zijn reactie te geven omtrent het gestelde in Uw brief. Te zijner tijd zal ik U over de inhoud daarvan in kennis stellen.

DE ONBEGREPEN WIJZE MAAGD

Geachte heer Renckens,

Hoewel de Volkskrant (3 augustus jl.) het allemaal maar onzin schijnt te vinden, is strijd tegen de kwakzalverij helaas nodig. In 1984 werkte ik als uitgever bij "De Kleine Aarde" en had ik het genoegen het boek "Mellie Uyldert de onbegrepen wijze maagd" samen te stellen. Hopelijk is dit boek ook bij u bekend. Het bestuur van "De Kleine Aarde" was inmiddels in antroposofische aarde gevallen, dus u begrijpt dat dit leidde tot mijn ontslag.

De brochure en ook het eveneens bijgesloten boek werpt meer licht op belangrijke kwakzalvers en het hele gewroet er omheen. Het gaat niet alleen om onverantwoord gedokter, maar vooral om het krijgen van grepen op mensen: hun gedachten, hun sociale gevoel, hun gezondheid en hun levensbeschouwing.

Daar deze publicaties — alle inspanningen van DNA-uitgeverij ten spijt — een nogal verborgen bestaan leiden, hoop ik dat ze via uw vereniging toch nog kunnen bijdragen aan de (vooral ook geestelijke) volksgezondheid.

(w.g.) David Douwes Tilburg,
4 augustus 1988.

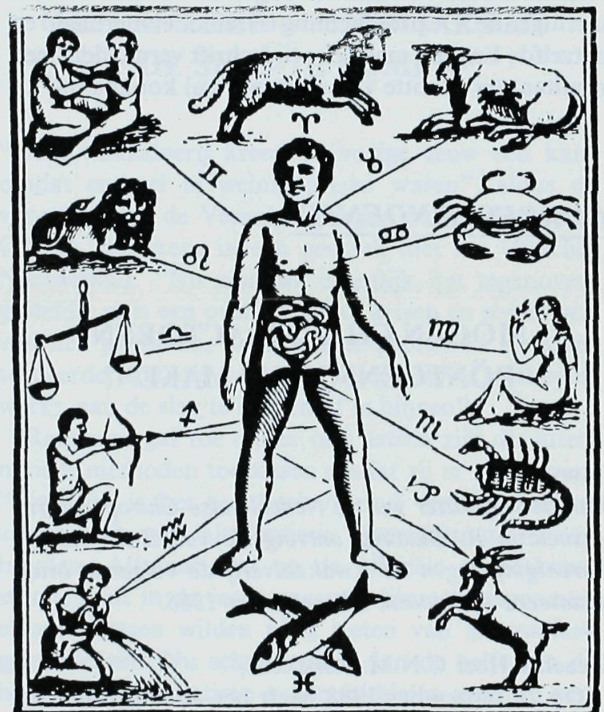
Het bestuur brengt deze brief gaarne onder de aandacht van geïnteresseerden in de soms troebele wereld van ecosofie, antroposofie en kruidengeneeskunde à la Mellie Uyldert (schrijfster van zo'n 25 boeken, oplage meer dan 1 miljoen, ook vertaald in het buitenland). Het kritische boek over Uyldert en andere uitgaven van uitgeverij De Nieuwe Aarde zijn te bestellen via Postbus 10372, 5000 JJ te Tilburg, of via telefoon 013-359229.

"MELK IS VOOR DE KOE"

"Melk is voor de koe bestemd. Het zorgt voor veel slijm in je lichaam en dat kanker veroorzaken", zo verklaarde de directeur van het Kushi-Instituut te Castricum, A. Nelissen. Hij zei dit tegen Karin Kuijpers van het Algemeen Dagblad. Zij stelde de directeur van dit "opleidingscentrum voor macrobiotische eet- en leefwijzen" vragen naar aanleiding van een vernietigend oordeel over de macrobiotische leefwijze. Een onderzoek van ir. P.C. Dagnelie, die op 23 november j.l. te Wageningen promoveerde, wijst uit dat een aanzienlijk deel van de kinderen van vier tot achtien maanden die macrobiotisch zijn gevoed aan ondervoeding lijdt.

Ze eten geen vlees en zuivelprodukten. De voeding bestaat uit granen, peulvruchten, groenten, zeewier, noten en zaden. De kinderen krijgen te weinig vetten en eiwitten en ontberen vitamines B2 en B12 en calcium. Baby's van macrobiotisch gevoede moeders wegen bij de geboorte 150 gram minder.

Enige jaren geleden is een bekende Amerikaanse filmster — niet meer piepjong! — in ernstige problemen gekomen wat haar gezondheid betrof door een strenge macrobiotische voeding. Geen melk, geen fruit... De directeur van het Kushi-instituut neemt het echter niet zo nauw, zo blijkt uit het gesprek. "We eten wel vis, we eten wèl fruit". Ja, het gezin Nelissen eet wel eens een zak patat met mayonaise... Dat is wel wat anders dan een hap zeewier.

DE DIERENRIEM EN HET MENSELIJK LICHAAM

Er was eens een school van astrologen die bijzondere waarde toekende aan de band tussen de tekens van de dierenriem en delen van het menselijk lichaam. De hierboven afgedrukte oude gravure brengt deze "band" in beeld. Zo is het sterrenbeeld *ram* verbonden met het hoofd, de *stier* met de nek, *tweelingen* — armen, *kreeft* — de borst, de *leeuw* — met het hart, de *maagd* — de ingewanden, de *weegschaal* — de lendenen, de *schorpioen* — de "edele delen", *boogschutter* — dijen, *steenbok* — knieën, *waterman* — de benen, *vissen* — de voeten. Doe er uw voordeel mee!